

УДК 336.71

А. Л. Свечкіна,
викладач, Донецький державний університет управління
О. І. Хомич,
студентка, Донецький державний університет управління

КАПІТАЛІЗАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Доведено недостатній рівень капіталізації банківської системи України за критеріями — норматив достатності капіталу, мінімальний розмір регулятивного капіталу банку. Проведено компаративний аналіз банківської системи України та різних країн світу. Запропоновано шляхи підвищення капіталізації банківської системи України.

Insufficient level of capitalization of a Ukrainian banking system by criteria — the specification of sufficiency of the capital, the minimum size the bank regulatory capital is proved. Comparative analysis of a banking system of Ukraine and the different countries of the world is conducted. Ways of increasing of the Ukrainian banking system capitalization level is offered.

ВСТУП

Стабільний розвиток економіки держави залежить від розвитку основних сегментів фінансового ринку, а саме фондового та банківського секторів, оскільки вони володіють найбільшим потенціалом зростання. Основною чинником ефективного росту банківського сектору є підвищення рівня його капіталізації. Достатність банківського капіталу має велике значення як для самого банку, оскільки цей показник визначає рівень його розвитку і надійності, так і для зовнішніх користувачів, так як підтримує до нього довіру з боку клієнтів, а отже, сприяє більшому залученню коштів, а також не дає підстав кредиторам засумніватися у його фінансовій стійкості.

Актуальність теми обумовлена тим, що на сьогодні вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняного банківського сектору є одним з пріоритетних напрямків стабілізації економіки держави. Досягнення цього неможливе без підвищення загальної капіталізації банківської системи. Підтримання стабільного та ефек-

тивного функціонування банківського сектору економіки — необхідна умова стійкого економічного зростання.

Проблемам капіталізації банківської системи України приділяється значна увага у працях вітчизняних та закордонних вчених. Так, В. Марцін [9] у своїй роботі порушував проблеми капіталізації банків, зокрема запропонував методику залучення і підтримки на достатньому рівні обсягу капіталу, М. Могильницька [10] у своїй роботі приділяла увагу питанню нарощування ресурсної бази банків за рахунок зобов'язань і капіталу, А. Криклій та М. Боровікова [8] розглядали чинники, які впливають на рівень капіталізації та пропонували шляхи підвищення рівня капіталізації вітчизняних комерційних банків. Більшість вчених наголошують на значенні банківського капіталу, адже він відіграє визначальну роль у ефективному функціонуванні комерційного банку. Але визначення впливу кількісних та якісних характеристик на банківську капіталізацію досліджено недостатньо.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

У зв'язку з цим метою статті є визначення ролі та місця капіталізації банківського сектору у ефективному функціонуванні та розвитку економіки країни. Для досягнення поставленої мети в роботі було проведено компаративний аналіз показників розвитку банківського сектору різних країн світу. За результатами аналізу запропоновано шляхи щодо підвищення капіталізації банківської системи України як провідної ланки фінансової системи країни.

РЕЗУЛЬТАТИ

Рівень капіталізації — один із визначальних факторів, що впливає на фінансовий стан комерційних банків та перспективи їх розвитку. Для того щоб більш наглядно розглянути питання капіталізації, визначимо її економічну сутність та роль у системі забезпечення розвитку банківського сектору. Банк, як і будь-який суб'єкт господарювання, має капітал, який втілений у різні види ресурсів. Рівень капіталізації банківських установ визначається величиною власного (статутного) капіталу та величиною запасів [7]. Варто зазначити ще одне поняття капіталізації, під яким мають на увазі власні кошти або власний капітал банку і його достатність для покриття ризиків. Цей термін широко використовується в міжнародній практиці та Базельських документах з банківського нагляду [21].

Показник капіталізації визначає надійність певного банку, захищеність вкладів населення, підприємств і держави. Тобто показник капіталізації є основою, на якій ґрунтуються всі інші показники та який впливає на темпи загального економічного зростання.

На рис. 1 зображено вплив банківського капіталу на ефективну діяльність комерційного банку, що є підґрунтям формування банківської капіталізації. Власний банківський капітал є детермінантою кредитоспроможності банків. Разом з тим можливість розширення активних операцій визначається необхідним рівнем достатності капіталу. При цьому треба враховувати, що основою ресурсної бази банку є залучені кошти, а процесу кредитування передують депозитні операції. Тому банку слід підтримувати рівень довіри з боку суб'єктів господарювання. А це в свою чергу потребує від банку виконання вимог щодо фінансової стійкості та платоспроможності.

У теперішній час темпи збільшення активних операцій банків значно перевищують темпи росту банківського капіталу. Таким чином це призводить до того, що показник адекватності капіталу безупинно знижується: так, якщо у 2001 р. він становив 20,69 %, то у 2007 р. — 13,92 % (табл. 1).

Так, співвідношення обсягу активів до ВВП у 2003 році було на рівні 39,5 %, а у 2006 році вже 63,3 %. На кінець 2007 року розрив між темпами зростання капіталу та активів банківської системи склав 12 %. Це пояснюється тим, що нарощення капіталу обумовлене вимогами законодавства і не сприяє покращенню його якості.

Таким чином, зростання капіталу незначними у порівнянні з нарощен-

Рис. 1. Вплив банківської капіталізації на ефективність діяльності комерційного банку

ням активів банку темпами, може призвести до критичного зниження показника адекватності капіталу комерційного банку, який визначено Інструкцією Національного Банку України "Про порядок регулювання діяльності банків України" [3] (норматив адекватності регулятивного капіталу повинен бути не менше 10 %) та Законом України "Про банки і банківську діяльність" [1] (норматив адекватності не менше 8 %) / Тобто запас банківської системи щодо трансформації грошей у ресурсну базу активних операцій звужується. Банки, які мають значний розбіг між рівнем концентрації активів і капіталу, повинні приділити особливу увагу підвищенню власної капіталізації. Інакше це може відзначитися на можливостях нарощування кредитної маси в той момент,

коли реальна економіка найбільш потребує вагомої кредитної підтримки з боку фінансового сектору.

Розглянемо співвідношення активів банківської системи та ВВП країн з різним рівнем економічного розвитку (табл. 2).

Співвідношення активів та ВВП є найбільшим у Німеччині та Японії. Японія має найбільш розвинену у світі банківську систему. Виняток становлять США, бо для них властиве домінування "фондової" складової фінансової системи, що характеризується більшою значущістю небанківських фінансових посередників у фінансовому секторі та переважним фінансуванням економіки за допомогою ринку цінних паперів.

Якщо порівнювати цей показник в Україні з іншими країнами, що розви-

ваються, то слід відмітити, що найбільш сприятлива тенденція розвитку банківського сектору у Казахстані. Це обумовлено значними темпами зростанням макроекономічних показників у цій країні. Наприклад, рівень зростання ВВП у 2006 р. склав у Казахстані 10,6 %, в Росії — 6,5 %, в той час як в Україні цей показник становив 5,6 %.

При порівнянні показника співвідношення активів та ВВП в Україні з аналогічним показником Польщі та Чехії, які нещодавно стали членами Європейського Союзу, спостерігається помітний розрив як у абсолютному, так і у відносному значеннях.

Достатність капіталу є визначальним чинником запобігання ризику і забезпечення фінансової стійкості. Мінімальний розмір капіталу, який повинен підтримувати банк, пов'язаний з величиною ризику, що приймаються ним. Мета підтримання визначеного рівня капіталу полягає в покритті неочікуваних збитків за рахунок власних ресурсів (капіталу і резервів).

Базельськими угодами визначено рівень достатності капіталу на рівні не менш 8 %. Згідно з цим документом коефіцієнт достатності банківського капіталу визначається як відношення сумарного капіталу до активів зважених за ступенем ризику [21]. Розглянемо показник достатності капіталу за деякими країнами.

За результатами аналізу даних таблиці, необхідно відмітити, що всі країни, крім Китаю, мають коефіцієнт достатності капіталу, який відповідає вимогам Базеля II. Значне підвищення коефіцієнту достатності капіталу в Китаї пов'язане зі стрімким розвитком економіки. В Китаї завершено перехід крупних державних банків в акціонерну форму, тому основні фінансові показники наблизилися до рівня міжнародних банків.

В Японії спостерігається зниження цього показника у 2007 році, однак співвідношення активів та ВВП в цій країні знаходиться на високому рівні і зростає щороку. Необхідно зауважити, що незважаючи на стрімкий розвиток банківської системи Польщі та Чехії, коефіцієнт достатності капіталу в цих країнах щороку знижується. Це можна пояснити тим, що країни проходять етап адаптування до ринкової економіки та до масштабів банківського сектору Єврозони.

У Казахстані, в якому найбільш інтенсивно з країн пострадянського простору розвивається банківський сектор, цей коефіцієнт щороку знижується. У Росії в 2007 р. спостерігається підвищення коефіцієнта достатності капіталу у порівнянні з 2006 р. Приріст показника достатності капіталу викликано в значній мірі за рахунок результатів проведення ІРО Сбербанку Росії. В І кварталі 2007 р. через ІРО Сбербанк Росії залучив більше 230 млрд руб. Трохи менша сума була залучена в ході ІРО ВТБ. Ці розміщення привернули близько чверті капіталу

Таблиця 1. Динаміка основних показників банківської системи у 2001—2007 рр. [11]

Показник	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Капітал, млрд грн.	7,85	9,98	12,88	18,42	25,45	42,53	69,53
Темп зростання, %	-	127	129	143	138	167	163
Статутний капітал, млрд грн.,	4,58	6,00	8,12	11,61	16,11	26,37	43,13
Темп зростання, %	-	131	135	143	139	164	164
Адекватність регулятивного капіталу	20,69	18,01	15,11	16,81	14,95	14,19	13,92

Таблиця 2. Динаміка співвідношення активів банків різних країн та ВВП [17—20]

Група країн	Країна	Активи, млрд дол. США		ВВП, млрд дол. США		Активи/ВВП, %	
		2003	2006	2003	2006	2003	2006
		Найбільш розвинені країни	Японія	6.218,7	6.415,4	4.326,4	4.340,1
	Німеччина	2.890,1	4.413,0	2.400,7	2.906,7	120,4	151,8
	США	5.700,0	10.204,7	10.881,6	13.201,8	52,4	77,3
Азійські країни	Китай	1.279,0	2.314,0	1.409,9	2.668,1	90,7	86,7
Розвинені країни	Польща	131,2	232,4	209,6	338,7	62,6	68,6
	Чехія	85,35	138,0	85,4	141,8	99,9	97,3
Пострадянські країни	Україна	19,6	67,2	49,5	106,1	39,5	63,3
	Росія	183,4	521,1	433,5	987,0	42,3	52,8
	Казахстан	9,7	60,3	29,8	77,2	32,7	78,1
	Білорусія	4,8	13,6	17,5	37,0	27,7	36,7

Таблиця 3. Коефіцієнт достатності капіталу різних країн [20]

Група країн	Країна	Роки		
		2005	2006	2007
Найбільш розвинені країни	Японія	12,2	13,1	12,9
	Німеччина	12,2	12,5	н/д
	США	12,9	13,0	12,8
Азіатські країни	Гонконг	14,9	15,2	13,4
	Китай	2,5	4,9	7,3
Розвинені країни	Польща	14,5	13,2	11,8
	Чехія	11,9	11,4	11,5
Пострадянські країни	Росія	16,0	14,9	15,5
	Україна	15,0	14,2	13,9
	Казахстан	14,9	14,8	14,2

всього банківського сектору Росії.

В Україні спостерігається негативна динаміка цього показника, хоча його значення відповідає рівню Базеля II. Зниження величини достатності капіталу викликано відставанням темпів приросту капіталу від темпів приросту активів банківського сектору.

Восьмивідсотковий рівень, який пропонується міжнародними стандартами, призначений для банків, які діють в стійкому економічному середовищі і відрізняються відносно стійким положенням. В Україні, яка діє в умовах меншої стабільності, слід встановити більш високий рівень достатності капіталу, що пом'якшить наслідки системних криз. Україні слід встановлювати рівень достатності капіталу, виходячи з досвіду розвитку вітчизняного банківського сектору і нестабільності існуючих умов.

Зокрема, аналітики Standard & Poor's вважають, що рівень капіталізації української банківської системи ледве достатній для підтримання стрімкого росту активів і захисту банків від ризиків, пов'язаних з високою концентрацією кредитних портфельів і кредитуванням пов'язаних позичальників. Низький рівень капіталізації стримує розвиток багатьох банків. Крупні банки, що динамічно розвиваються, відчувають брак капіталу, незважаючи на капіталізовані нерозподілений прибуток і внески акціонерів. Вони поки що тільки приступають до виконання рекомендацій 2-го Базельського комітету [15].

Від розміру власного капіталу в значній мірі залежить здатність банку здійснювати активні операції. Власний капітал є одним з найважливіших показників, який характеризує фінансову стійкість банку. Особливу і визначальну

роль у формуванні банківського капіталу відіграє основна його складова — статутний капітал. Статутний капітал банку формується відповідно до вимог Закону України "Про банки і банківську діяльність", законодавства України та установчих документів банку [1]. Статутний капітал — це вартість вкладів учасників (засновників) банку, що передаються йому власниками вкладів у повне господарське відання з метою формування активів банку для початку чи подальшої банківської діяльності, а також гарантування вкладів і інтересів вкладників [4].

Не менш важливим є показник обсягу регулятивного капіталу банку та рівня його адекватності. З 1 березня 2004 року висунуто більш жорсткі вимоги до нормативу адекватності регулятивного капіталу. Його значення збільшили з 8% до 10%.

Важливе значення, з точки зору дослідження банківської системи, має обсяг та динаміка зміни структури банківського капіталу. Динаміка обсягу банківського капіталу протягом 2001—2007 рр. (табл. 1) свідчить про нарощування банківського капіталу, яке в основному відбувалося за рахунок збільшення статутного капіталу. Але в останні роки спостерігається негативна тенденція зниження рівня адекватності регулятивного капіталу. Починаючи з 2001 року, значення цього показника стрімко знижується. Винятковим є лише 2004 рік. Якщо тенденція до спаду цього показника буде продовжуватися надалі, то це негативно вплине на обсяг активних банківських операцій. Саме тому підвищення рівня капіталізації вітчизняного банківського сектору є пріоритетним напрямком Програми розвитку банківської системи України на 2006—2010 роки [12].

Статтею 31 Закону України "Про банки і банківську діяльність" визначено, що мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації банків повинен бути не менше 10 млн євро, тобто запроваджено єдиний для всіх банків мінімальний розмір [2]. Зазначимо, що до внесення змін до Закону він різнився залежно від масштабів діяльності банку. Ця зміна в Законі свідчить

про те, що НБУ робить кроки на підтримку більш стабільного рівня розвитку банківського сектору та спрямована на підвищення рівня капіталізації вітчизняної банківської системи.

Спираючись на дані, приведені у табл. 4, можна зробити висновок, що кількість комерційних банків з кожним роком зростає. Починаючи з 2004 року кількість банків з розміром статутного капіталу від 3 до 5 млн євро зменшується, при чому у 2005 році спостерігається суттєве зниження кількості банків цієї групи. До 2005 року спостерігалось збільшення кількості банків з розміром капіталу від 5 до 10 млн євро, але із внесенням у 2006 році змін до статті 31 Закону України "Про банки і банківську діяльність" спостерігається поступове зменшення кількості банків цієї групи. Одночасно простежується збільшення кількості банків з розміром капіталу від 10 до 20 млн євро та понад 20 млн євро. Це свідчить про те, що зміни до Закону підвищили рівень надійності банків, адже саме розмір статутного капіталу займає значну частину у формуванні банківського капіталу і від його розміру у значній мірі залежить ефективність та стабільність функціонування банків.

Треба зауважити, що одним із перспективних джерел поповнення банківського капіталу та підвищення рівня капіталізації є залучення ресурсів на фондовому ринку шляхом первинного публічного розміщення акцій — IPO (від англ. Initial Public Offering — первинне публічне розміщення).

Основними чинниками, що стримують проведення IPO українськими банками, є інформаційна непрозорість і низький ступінь відкритості національної економіки, низький рівень капіталізації, значні витрати таких операцій, законодавчі перешкоди та небажання реальних власників втратити контроль над своєю власністю. Більшість вітчизняних банків не готові вийти на відкритий фондовий ринок через низьку інвестиційну привабливість їх цінних паперів. Нерозвиненість фондового ринку призвела до того, що цінні папери українських банківських установ практично ніде не котируються, хоча майже 80% банківських установ — акціонерні товариства відкритого типу [16]. Дані з первинного розміщення акцій приведені в табл. 5.

Проаналізувавши дані таблиці, необхідно зазначити, що процедуру приватного розміщення вже проведено декількома банками, які знаходяться за розміром активів далеко не на першому місці. Це, зокрема, Укрінбанк, Мегабанк та МІБ. Ця тенденція свідчить про те, що вони гостро відчувають проблему, пов'язану з дефіцитом капіталу й прагнуть зберегти й розширити свою присутність на ринку банківських послуг. Слід зазначити, що серед банків, які вже провели IPO та приватне розміщення, знаходяться банки, які входять у першу двадцятку за розміром активів.

Дієвим засобом збільшення капіталу є залучення коштів на умовах субординованого боргу через розміщення корпоративних облігацій.

Дані наведені в табл. 6 свідчать, що обсяг випуску облігацій банками у 2003—2004 рр. є незначним. Починаючи

Таблиця 4. Показники банківської діяльності у 2001—2007 рр. [14]

Показник	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Кількість діючих банків, одиниць, всього	153	157	157	160	163	169	173
з них (за розміром статутного капіталу), млн євро:							
від 0 до 3	38	42	31	17	3	3	1
від 3 до 5	54	55	63	62	28	21	21
від 5 до 10	37	37	36	47	84	72	65
від 10 до 20	16	16	17	22	20	28	30
понад 20	8	7	10	12	28	45	56
Кількість банків, що знаходяться у стадії ліквідації	35	24	20	20	20	19	19

Таблиця 5. Приватні розміщення та IPO українських банків [5, 6, 13]

№ п/п	Банк	Рік IPO	Активи, млрд грн. (2008 р.)	Місце банку за активами у країні (2008 р.)	Обсяг та місто
1	Укрексімбанк	2009 р.	39,36	5	24,9% акцій (Лондонська або Нью-Йоркська біржа)
2	Укрсоцбанк	2010 р.	42,31	4	20% акцій
3	Надра	2006 р.	27,82	6	8% акцій (Deutsche Boerse)
4	Фінанси і кредит	2009 р.	16,51	13	25 % акцій (Лондонська фондова біржа)
5	Форум	2005 р.	17,24	12	10 % акцій (Deutsche Boerse)
6	ТАС (Холдинг)	2007 р.	4,40	32	-
7	Укргазбанк	2007 р.	13,99	15	10 % акцій
8	Банк „Південний”	2009 р.	9,52	20	20-25% акцій (Лондонська або Варшавська біржа)
9	Родовід-банк	2006 р.	12,09	19	19 % акцій (ПФТС)
		2009 р.			25 % акцій (Лондонська Фондова біржа)
10	МІБ	2006 р.	1,04	77	46 % акцій (Deutsche Boerse)
		2007 р.			39% акцій (Wiener Borse)
11	Мегабанк	2006 р.	2,79	45	20% акцій (ПФТС)
12	Укрінбанк	2006 р.	1,53	61	20 % акцій (ПФТС)

Таблиця 6. Динаміка обсягів випуску облігацій у 2003—2007 рр. [14]

Випуск облігацій	Роки				
	2003	2004	2005	2006	2007
Усього, млн грн.	4241,86	4106,59	12748,28	22070,80	44480,51
Емітовано банками, млн грн.	329,16	217,93	2564,73	4994,00	19647,00
Питома вага, %	7,75	5,31	20,12	22,63	43,23

чи з 2005 р. посилюється роль цього боргового інструменту в ресурсній політиці банків. Так, обсяг емісії облігацій у 2007 р. у порівнянні з 2006 р. зріс майже у 4 рази. Основними перешкодами емісійної діяльності комерційних банків є: відсутність організованого вторинного фондового ринку, високий рівень ризику вкладання коштів у цінні папери, низький рівень прозорості та відкритості національної економіки.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Проблема банківської капіталізації у теперішній час є визначальним чинником ефективного функціонування банківської системи, на який впливає розмір власного капіталу комерційного банку, обсяг його активних та пасивних операцій, а також низка макроекономічних чинників розвитку національної економіки.

2. Проведений компаративний аналіз показників розвитку банківського сектору різних країн світу та України показав, що вітчизняна економіка має низькі як макроекономічні показники, так і показники розвитку банківського сектору, а саме розмір активів, достатність та адекватність банківського капіталу. Це відображається на

рівні капіталізації банківської системи, що впливає на кредитоспроможність, депозитоспроможність та платоспроможність комерційних банків.

3. З метою стимулювання рівня капіталізації банківської системи України доцільно:

— активізувати роль фондового ринку як джерела залучення додаткового капіталу шляхом розміщення акцій власного випуску та корпоративних облігацій комерційними банками;

— вдосконалити нормативну базу щодо формування банківського капіталу та його граничних розмірів. Перші кроки у цьому напрямку вже зроблено: збільшено норматив адекватності регулятивного капіталу, внесено зміни щодо організаційно-правової форми банків.

Література:

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність". — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.

2. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо форми створення банків та розміру статутного капіталу". — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.

3. Інструкція НБУ "Про порядок регулювання діяльності банків України". — [Електронний ресурс]. — Ре-

жим доступу: <http://rada.gov.ua>.

4. Алексеенко М.Д. Формування статутного капіталу банку // Фінанси України. — 2005. — № 4. — С. 109—115.

5. Буздалин А.В. IPO как альтернатива стратегической безысходности. — [Електронний ресурс] — www.buzdalin.ru.

6. Вынужденное воздержание // Коммерсант. — 2008. — № 81. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kommersant.ua>.

7. Козоріз М.А. Роль і функції капіталізації в забезпеченні економічного розвитку суб'єктів господарювання // Регіональна економіка. — 2007. — № 2. — С. 42—48.

8. Криклій А.С. Капіталізація банківської системи як визначальний чинник розвитку економіки України // Економіка та держава. — 2007. — № 10. — С. 14—16.

9. Марцин В.С. Проблеми і шляхи підвищення капіталізації банківських установ в управлінні капіталом банку // Фінанси України. — 2007. — № 2. — С. 77—88.

10. Могилинецька М.П. Аналіз та оцінка ресурсної бази банків України // Регіональна економіка. — 2007. — № 4. — С. 127—134.

11. Основні показники діяльності банків України на 1 лютого 2008 року // Вісник НБУ. — 2008. — № 3. — С. 68.

12. Програма розвитку банківської системи України на 2006—2010 роки. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.old-bank.com>.

13. Рейтинг банків України. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://bank.ua>.

14. Річний звіт НБУ за 2007 рік. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

15. Стандарты корпоративного управления в банковском секторе Украины: давление рынка все еще недостаточно, чтобы добиться полного внедрения международных стандартов. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.creditrussia.ru>

16. Ткачук Н. Механізм IPO як перспективне джерело підвищення рівня капіталізації банків / Н. Ткачук // Наука молода. — 2007. — № 7. — С. 89—94.

17. Total GDP 2003. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.spx.org>.

18. Total GDP 2006 — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.labor.ca.gov>.

19. CEE Banking Sector Report 2006. Vienna: Raiffeisen Zentralbank Österreich AG and Raiffeisen Centrobank AG. September 2006 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cee.org>

20. Global Financial Stability Report. Financial Market Turbulence: Causes, Consequences, and Policies, October 2007. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org>.

21. International Convergence of Capital; Measurement and Capital Standards. A Revised Framework. Basel Committee on Banking Supervision, June 2004. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bis.org>.

Стаття надійшла до редакції 26.01.2009 р.